

INFORME núm. 5

DESPESES I R+D MILITAR EN ELS PRESSUPOSTOS DE L'ESTAT ESPANYOL ANY 2010

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDLÀS

1 helicòpter de combat Tigre, 56,4 milions d'euros = 5 instituts secundària

INFORME núm. 5

DESPESA I R+D MILITAR EN ELS PRESSUPOSTOS DE L'ESTAT ESPANYOL ANY 2010

Pere Ortega i Xavier Bohigas

Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs · Justícia i Pau
Barcelona, desembre 2009

Han estat aprovats pel Congrés de Diputats els Pressupostos de l'Estat espanyol per al pròxim any 2010. En l'anàlisi que cada any fem des del Centre Delàs de la despesa militar real s'inclou, recordem-ho, no solament el pressupost del Ministeri de Defensa, sinó també totes aquelles partides militars que es troben repartides per altres ministeris, i que són inequívocament

militars.¹ Com és el cas de les classes passives militars, els militars que han passat a la reserva o són pensionistes, i que entra dins del pressupost de la Seguretat Social; la mutualitat militar que surt d'altres ministeris; els crèdits de la R+D militar que surten del Ministeri d'Indústria; la Guàrdia Civil, cos paramilitar subjecte a la disciplina militar a càrrec del Ministeri de l'Interior; les contribucions a acords de desarmament o organismes militars tipus OTAN dependents del Ministeri d'Afers Exteriors.

A més, s'afegeix la part proporcional dels interessos de l'endeutament de l'Estat respecte a Defensa. Ja que si l'Estat s'ha d'endeutar per mantenir les forces armades i especialment per a l'adquisició de nous armaments, és adequat aplicar la part d'aquests interessos a la despesa militar total de l'any. Això es justifica precisament per l'especial importància que tenen les inversions militars en armaments i infraestructures militars i a la R+D militar per a noves armes.

Així doncs, tenint en compte tots els conceptes militars dels Pressupostos de l'Estat per al 2010, es pot observar (Taula 1), que la despesa militar supera en gairebé el doble la quantia del Ministeri de Defensa. (En la Taula 9 de l'Annex es pot veure l'evolució de la despesa militar dels últims deu anys).

Taula 1. La despesa militar inicial d'Espanya (anys 2009-2010)
(en milions d'euros corrents)

Conceptes	Any 2009	Any 2010
Ministeri de Defensa	8.240,77	7.694,86
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.230,53	1.218,19
Centre Nacional de Intel·ligència	255,06	241,37
Total Ministeri de Defensa	9.726,36	9.154,42
Classes passives militars	3.298,14	3.328,59
ISFAS (altres ministeris)	602,53	617,53
Guàrdia Civil (Ministeri d'Interior)	2.941,51	2.973,17
Crèdits R+D militar (Ministeri d'Indústria)	1.149,92	950,91
Organismes militars internacionals (Ministeri d'Exteriors)	56,57	11,07
Total Defensa criteri SIPRI	17.775,03	17.035,69
Interessos del Deute Públic	834,57	1.125,20
TOTAL DESPESA MILITAR	18.609,60	18.160,89

1. Aquest anàlisi de la despesa militar s'ajusta als criteris que proposa el *Stockholm International Peace Research Institute* (SIPRI), l'Institut que analitza els aspectes militars mundials. Els criteris són: despesa de les forces armades; despesa del personal civil o militar a càrrec del Ministeri de Defensa; despesa de funcionament dels programes militars inclosos els espacials; despesa de les organitzacions paramilitars; despesa en R+D i inversions en armes, infraestructures i instal·lacions militars; pensions i seguretat social del personal civil o militar del Ministeri de Defensa; l'ajuda militar i la participació en organismes o missions militars a l'exterior.

Els indicadors de la despesa militar de l'any 2010

En l'actual conjuntura de crisi econòmica per què travessa l'Estat espanyol, el govern espanyol ha presentat uns pressupostos austers en alguns aspectes. Així, respecte el Ministeri de Defensa, el govern ha assenyalat que el pressupost ha disminuït en un 6,2% respecte al de l'any anterior. Això és cert solament si es té en compte el Ministeri de Defensa. Però si s'analitza tota la despesa militar global, aleshores la disminució és bastant inferior, tan sols d'un 2,4%. Aquest diferencial és menor pel següent motiu: la crisi ha suposat una impressionant caiguda dels ingressos de l'Estat i ha generat un enor-

me dèficit en els comptes públics, que ha obligat l'Estat a endeutar-se. I com que l'endeutament serà major aquest any vinent, també ho són els interessos que l'Estat ha de pagar. Això es tradueix en què l'any 2010, els interessos del deute que corresponen al Ministeri de Defensa siguin molt superiors als de l'any 2009 i fa augmentar la despesa militar total.

A continuació mostrem (Taula 2) els principals indicadors de la despesa militar de l'any 2010 comparant-los amb els de l'any 2009. Certament, com indica el mateix Govern, tots ells demostren una disminució generalitzada de la despesa militar real respecte a l'any anterior.

La despesa militar supera en gairebé el doble la quantia del Ministeri de Defensa

Els principals indicadors demostren una disminució generalitzada de la despesa militar real respecte a l'any anterior

Taula 2. Principals indicadors de la despesa militar 2009/2010

Indicadors	Any 2009	Any 2010
Despesa militar per dia	50,98 milions €	49,75 milions €
Despesa per habitant / any	408 €	395 €
Despesa militar respecte del PIB	1,77%	1,73%
Despesa militar respecte el pressupost total	5,11%	4,70%
Variació de la despesa militar respecte l'any anterior¹	-1,61%	-2,41%
Inversions militars	3.155,8 milions €	2.414,17 milions €
Inversions militars / total d'inversions	12,73%	10,06%
Variació inversions militars	-16,36%	-23,51%
R+D militar total	1.462,3 milions €	1.182,80 milions €
R+D militar / R+D total	15,15%	12,96%
Variació R+D militar	-12,13%	-19,11%

1. Les variacions d'aquesta taula són respecte a l'any anterior.

En el cas del Ministeri de Defensa podria tractar-se d'una estratègia dirigida a reduir l'increment de la despesa militar inicial

La liquidació del pressupost anual

El gran debat polític a l'entorn dels pressupostos es realitza quan es presenten al Congrés de Diputats per a la seva aprovació. Però en canvi no es fa el mateix amb la seva liquidació en finalitzar l'exercici. I caldria fer-ho, ja que és en la liquidació on apareix la sorpresa de que moltes de les previsions inicials no s'han complert i s'han desviat cap a altres despeses. Això passa amb el Ministeri de Defensa, que rep moltes injeccions de recursos. Així, en la liquidació de l'any 2008 ens trobem amb un increment de 1.597 milions d'euros respecte del pressupost inicial del Ministeri de Defensa, el que representa un 15,8% sobre l'inicial (Taula 3).

Aquest any 2009 ha passat el mateix. L'anunci que es va fer quan es va aprovar el pressupost inicial era que la despesa de Defensa havia disminuït un 3%. A 30 de setembre d'enguany aquesta previsió estava lluny de complir-se: en lloc de disminuir un 3% s'havia convertit en un increment d'un 11,9% que es tradueix en 1.155 milions d'euros d'augment. Xifra que continuarà augmentant fins al 31 de desembre (en la taula 10 i els gràfics 2 i 3

de l'Annex es pot veure la liquidació del pressupost de defensa dels últims deu anys).

En el cas del Ministeri de Defensa podria tractar-se d'una estratègia dirigida a reduir l'increment de la despesa militar inicial, no ben vista per l'opinió pública que rebutja la despesa militar per ineficient; i també de passada eludir el debat sobre un excessiu increment en defensa. Per exemple, la despesa de les forces militars a l'exterior, que es va pressupostar amb 14,36 milions d'euros per a aquest 2009, quan la realitat mostra que és molt superior, ja que s'ha produït una despesa de més de 660 milions d'euros. (En la taula 12 de l'Annex es poden veure les despeses de les forces militars espanyoles a l'exterior).

Per fer front a aquests augments en els pressupostos, el mateix govern té prevista una partida anomenada "Fons de Contingència" per a despeses de diversos ministeris amb una consignació de 3.704,97 milions d'euros per al 2010.

Amb la qual cosa, l'anunci de reducció de la despesa militar per a l'any 2010 és perversa, perquè el cert és que després es complementarà amb més dotacions, aquelles partides consignades amb recursos insuficients.

I quines són les partides que han rebut una major injecció de recursos durant els anys 2008 i 2009? Doncs la despesa de personal, la despesa corrent de manteniment dels serveis i les inversions (Taula 4). Partides que haurien d'estar perfectament planificades i en canvi pateixen increments, la qual cosa fa pensar que es tracta d'una consignació insuficient feta de manera deliberada per presentar una disminució de la despesa del Ministeri de Defensa i de passada eludir el debat.

Taula 3. Pressupost liquidat del Ministeri de Defensa
(en milions d'euros corrents)

Conceptes	2008	2009 ¹
Ministeri de Defensa	9.810,79	9.346,30
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.613,57	1.280,31
Centre Nacional de Intel·ligència ²	264,71	255,06
Total Ministeri de Defensa (liquidat)	11.689,07	10.881,67
Total Ministeri de Defensa (inicial)	10.091,95	9.726,36
Diferència	1.597,12	1.155,31
Variació	15,8%	11,9%

1. La liquidació és provisional a data 30 de setembre de 2009.

2. El CNI s'escuda en la llei de secrets oficials i no facilita la liquidació final.

Les inversions militars

Les inversions militars del proper pressupost, com cada any, són la part més substancial de la despesa militar. L'any 2010 representaran el 10,06% del total de les inversions del govern central, incloses totes les transferències per inversions a les comunitats autònomes. Les inversions militars comprenen els recursos destinats a la compra d'armaments, a realització d'infraestructures i instal·lacions. A les quals afegim els crèdits en R+D del Ministeri d'Indústria destinats a proveir ajudes a les indústries militars per desenvolupar nous enginys militars. Aleshores el total de les inversions militars resultant és de 2.414,18 milions d'euros. Una xifra que disminueix un 23,5% respecte a les inversions de l'any 2009 (Taula 5).

Però tenint en compte el que s'ha dit respecte la liquidació del pressupost a final d'any, les inversions també pateixen un augment significatiu respecte al pressupost inicial. Per exemple, aquest any a data de 30 de setembre de 2009 ja hi ha un increment de 172,47 milions en inversions (Taula 4).

I quines són les inversions previstes per a l'any 2010? Doncs gairebé les mateixes dels anys anteriors, però amb menys dotacions. La qual cosa indica que no hi cap interès a anul·lar cap dels gran projectes militars industrials com l'avió de combat EF-2000, els blindats Leopard, els submarins S-80, etc. Però les disminucions de les dotacions en inversions amaguen una altra perversió: endarrerir els pagaments a les indústries militars, cosa que generarà més interessos i farà augmentar el preu final de l'arma.

Els únics programes que desapareixen del llistat (Taula 6) són aquells que han finalitzat durant aquest any, com ara les fragates F-100, els helicòpters Lamp, i el buc de projecció Estratègica LLX Juan Carlos I.

Però també han aparegut noves adquisicions d'armaments; durant l'any 2009 s'ha obert el concurs per adquirir radars i comunicacions per aviònica (61,7 milions €); els radars Lanza compromesos amb Indra (25 milions €); sistemes MID de comunicació per satèl·lit (17 milions €); i el concurs per adquirir 40 blindats BVR 8x8 sobre les 300 unitats previstes fins al 2016 que podrien costar 1.300 milions €.

El total de les inversions militars resultant és de 2.414,18 milions d'euros. Una xifra que disminueix un 23,5% respecte a les inversions de l'any 2009

Taula 4. Pressupost inicial/liquidat 2008/2009
(en milions d'euros corrents)

Conceptes	2008	2009 ¹
Despesa corrent (Pres. inicial)	1.577,45	1.577,32
Despesa corrent (Pres. liquidat)	2.401,75	2.372,73
Diferència despesa corrent	824,30	795,41
Variació despesa corrent	52,3%	50,4%
Inversions militars (Pres. inicial)	2.464,32	2.005,86
Inversions militars (Pres. liquidat)	2.718,38	2.178,33
Diferència inversions militars	254,06	172,47
Variació inversions militars	10,3%	8,6%
Personal militar (Pres. inicial)	5.206,30	5.326,95
Personal militar (Pres. liquidat)	5.513,34	5.765,25
Diferència personal	307,04	438,30
Variació personal	5,9%	8,2%

1. La liquidació es provisional a data 30 de setembre de 2009.

Taula 5. Inversions militars Govern central + Comunitats Autònomes
(en milions d'euros corrents)

Conceptes	2009	2010
Inversions Defensa	2.005,86	1.463,27
R+D militar Ministeri Indústria	1.149,92	950,91
Inversió militar total	3.155,78	2.414,18
Inversió estat (govern central i comunitats autònomes)	24.798,97	24.005,00
Inversió militar / inversió estat.	12,73 %	10,06 %

Taula 6. Inversions en armament any 2009/2010

(en milions d'euros corrents)

Armes	2009	2010
Avió de combat EF-2000	266,23	176,19
Avió de transport A400M	1,00	1,00
Helicòpters de combat Tigre	110,45	36,27
Fragates F-100	17,23	
Blindats Leopard	154,76	36,00
Blindats Pizarro	70,36	2,00
Obús remolcat 155/52 mm	13,57	15,14
Míssils Taurus	6,00	6,78
Míssils Iris-T	30,27	11,06
Buc de projecció estratègica LLX	2,74	0,00
Míssils contracarro Spike	6,60	14,97
Blindats Centaure	3,89	11,17
Helicòpters transport NH-90	32,01	14,49
Helicòpters Lamps i modernització AV-8V (Armada)	9,69	
Helicòpters multipropòsit		3,00
Bucs transport militar i desembarcament BAC, BAM, LCM	59,34	35,75
Modernització avions militars F-18, C-15, CN-235	33,84	21,06
Comunicacions, sistemes de comandament i guerra electrònica	117,82	168,78
Vehicles blindats i material d'artilleria (Exèrcit de terra)	39,38	30,80
Municions i explosius	10,24	31,70
Míssils Mistral, ESSM, Standard i torpedes MK-46 (Armada)	24,43	19,84
Armes lleugeres	1,40	
Coproducció estratègica (OTAN)	16,25	19,09
Infraestructures i instal·lacions	132,04	103,95
Altres inversions no especificades	289,12	329,63
Inversions Organismes Autònoms de Defensa	244,79	239,21
TOTAL inversions	1.693,45	1.327,88
R+D militar del Ministeri de Defensa	312,41	231,89
R+D militar del Ministeri d'Indústria	1.149,92	950,91
Total inversions militars	3.155,78	2.510,68

A la Taula 11 de l'Annex es poden veure els contractes vigents d'armes que a finals de l'any 2009 representen més de 30.000 milions d'euros. I no es tenen en compte els projectes ja finalitzats i lliurats que ronden els 10.000 milions €.

L'única renúncia a adquirir material militar és la del Ministeri de Defensa, de no comprar 24 míssils Tomahawk (sobre els seixanta previstos) a la firma Raytheon, dels Estats Units, per un import de seixanta milions d'euros.

Les aspiracions de l'OTAN és que els països membres de l'organització destinin més recursos a inversions en nous armaments, i aconsellen que el repartiment de la despesa sigui equilibrada, és a dir, que es destinin els mateixos recursos a inversions que a les despeses de personal i manteniment dels serveis militars. El Ministeri de Defensa en els seus informes destaca aquesta qüestió, anunciant que és una fita. Però malgrat els esforços per aconseguir-ho, any rere any la despesa de personal és sempre molt superior a les inversions. La disminució de les inversions en armament en el pressupost per a l'any 2010 allunya tota possibilitat de reduir les diferències existents i aprofundeix les diferències entre recursos destinats a pagar el personal professional i les compres de nous armaments (vegeu taula 14 i gràfic 4 de l'Annex).

Conclusió

La crisi que travessa l'economia mundial ha colpejat especialment a Europa, la qual cosa ha afectat als diferents estats que immediatament han ajustat els seus pressupostos reduint la despesa pública afectant a la despesa militar. Així els pressupostos per a l'any 2010 preveuen retallades de la despesa militar entre el 10% i el 15% en el Regne Unit; França parla de l'anul·lació d'alguns projectes militars per falta de crèdit; Itàlia redueix

en mil milions el pressupost militar; i Polònia un 20%.² Així, la tan desitjada pels governants de la UE *Europa de la defensa* trontolla per la crisi econòmica i trigarà alguns anys en tornar a l'agenda política de la UE. L'Estat espanyol no ha estat una excepció i la majoria de les partides militars han disminuït en les previsions per a l'any 2010, encara que hauríem d'esperar a la liquidació de final d'any per a saber la realitat d'aquesta reducció.

La despesa militar en els pressupostos de l'Estat és considerada pel govern com un servei públic. D'aquesta afirmació es desprèn que les forces armades compleixen un paper necessari per a la societat espanyola. Considerant que l'exèrcit té com a missió principal la defensa armada d'Espanya, hauríem de preguntar-nos quins són els perills i amenaces que té la societat o que recauen sobre el territori espanyol, que justifiquin aquesta enorme despesa. Si no es troba una resposta convincent que justifiqui aquest enorme esforç, s'hauria d'exigir al nostre govern una reducció de la despesa militar. Sobretot en la situació de greu crisi econòmica que travessa el país, i que es dirigeixi cap a despeses socials que permetin una recuperació del consum de la població més necessitada.

Els contractes vigents d'armes que a finals de l'any 2009 representen més de 30.000 milions d'euros

L'única renúncia a adquirir material militar és la del Ministeri de Defensa, de no comprar 24 míssils Tomahawk

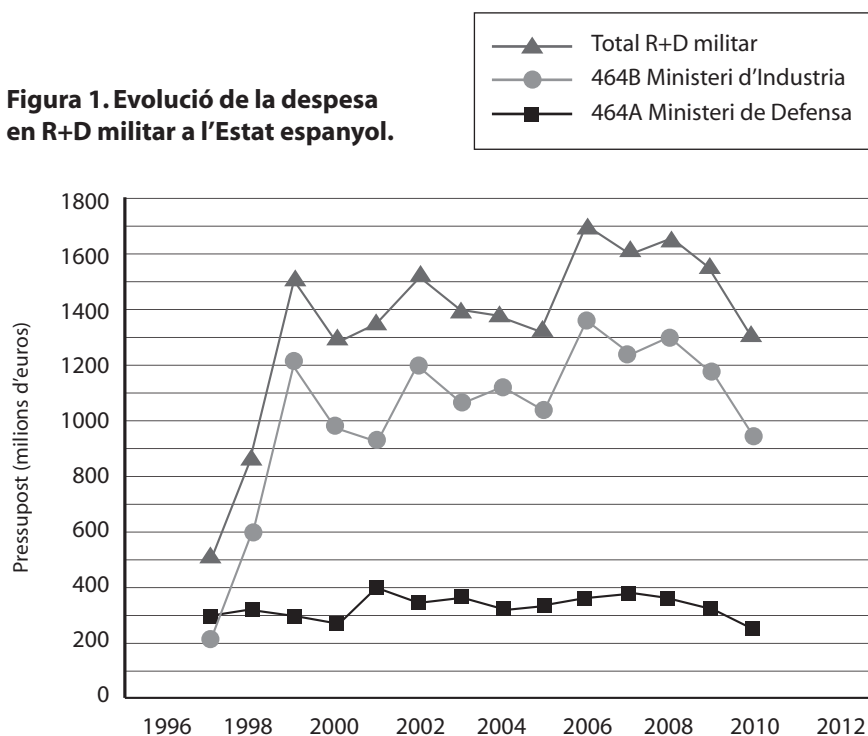
Hauríem de preguntar-nos quins són els perills i amenaces que té la societat o que recauen sobre el territori espanyol, que justifiquin aquesta enorme despesa

2. Guibert, Nathalie, *Le Monde*, 20/10/2009

R+D MILITAR ALS PRESSUPOSTOS GENERALS DE L'ESTAT ESPANYOL PER AL 2010

Xavier Bohigas · Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs

Figura 1. Evolució de la despesa en R+D militar a l'Estat espanyol.

El govern espanyol assigna a la recerca militar 1.182,80 milions d'euros

Els Pressupostos Generals de l'Estat espanyol per a l'any 2010 pugen a 386.360,74 milions d'euros, que representa un lleuger augment (no arriba a l'1%) respecte el pressupost de l'any 2009 que pujava fins a 384.520,09 milions. El govern espanyol, en la presentació dels pressupostos va insistir que havien dirigit la despesa pública al foment de les polítiques socials i que eren uns pressupostos regits per l'austeritat. Pel que fa a l'apartat de recerca científica civil s'hi veu una enorme disminució. La recerca militar té una lleugera disminució, si bé supera amb escreix a moltes àrees de la recerca civil com la sanitat o la mediambiental. Les despeses que l'Estat espanyol dedica a la recerca militar són molt superiors a la mitjana de recursos que hi dediquen altres estats del seu entorn socioeconòmic.

1. R+D militar

El pressupost que dedica el Ministeri de Defensa per a recerca i desenvolupament de les forces armades (programa 464A) és de 231,89 M€ per a l'any 2010. Hi ha, però una partida del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç que també va dedicada a la recerca militar, és la que correspon al programa 464B, *Apoyo a la innovación tecnológica en el sector de la defensa*, que puja a 950,91 M€. Així, les despeses totals que el govern espanyol assigna a la recerca militar arriben a 1.182,80 M€.

El total que destina el govern espanyol a la recerca militar podria ser encara superior als 1.182,80 M€ que hem comentat. El Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç destina 364M€ al programa 467C

(Investigación y desarrollo tecnológico-industrial) i una part important d'aquests diners van dedicats al sector aeroespacial que té estretes vinculacions amb la indústria militar.¹ Aquesta partida, corresponent al programa 467C, va quedar en 350 M€ després del procés parlamentari dels PGE.

El detall del pressupost de recerca del Ministeri de Defensa es pot veure a la taula 1. Les despeses es reparteixen fonamentalment entre els dos grans centres de recerca militar, el *Canal de Experiencias Hidrodinámicas de El Pardo* (CEHIPAR) i l'*Instituto Nacional de Técnica Aeroespacial Esteban Terradas* (INTA).

Les activitats de R+D del Ministeri de Defensa tenen la finalitat de contribuir a dotar les Forces Armades de sistemes d'armes i d'equips amb el nivell tecnològic més adequat per les seves futures missions i fomentar la base industrial i tecnològica espanyola de defensa.²

El CEHIPAR és un centre públic de recerca, desenvolupament tecnològic i assistència tècnica, les seves activitats estan centrades en la tecnologia naval. Els programes de recerca previstos per al 2010 són l'estudi de l'operativitat i maniobrabilitat a baixa velocitat del buc de projecció estratègica Juan Carlos I de l'Armada, mesures d'esforços estructurals en vaixells amb avaries, i d'altres.

L'INTA està especialitzat en la recerca i el desenvolupament tecnològic aeroespacial. Inicia el programa HADA, que representa un nou tipus de nau d'enlairament i aterrament vertical, com un helicòpter, i d'avió convencional en la seva fase de vol. Continuen amb el desenvolupament de microsatèl·lits, del picosatèl·lit PICOS i satèl·lits d'observació estratègics per al Ministeri de Defensa. Segueix el desenvolupament del vehicle aeri no tripulat, MILANO, per realitzar missions d'alt interès estratègic. A més del desenvolupament d'arma-

ment aeri com ara els programes de simulació i control de vehicles aeris (míssils i llançadores).

Al gràfic 1 hem representat l'evolució de la despesa militar en R+D dels darrers anys. Després d'un enorme increment durant els anys 1997-99 es va arribar a una certa estabilitat, mentre que s'inicia una lleugera disminució a partir de 2008. Destaquem que la despesa que podem assignar

Després d'un enorme increment durant els anys 1997-99 es va arribar a una certa estabilitat, mentre que s'inicia una lleugera disminució a partir de 2008

Taula 1. Despeses en R+D militar provinents del Ministeri de Defensa

464A INVESTIGACIÓN Y ESTUDIOS DE LAS FUERZAS ARMADAS	Total (milers d'euros)
Total ministerio y subsecretaría (personal)	25.655,09
Total secretaría de estado de la defensa (inversiones)	79.405,43
CANAL DE EXPERIENCIAS HIDRODINÁMICAS DE EL PARDO	
Gastos de personal	
Total gastos de personal	3.887,02
Total gastos corrientes en bienes y servicios	963,23
Total transferencias corrientes	69,00
Inversiones reales	1.495,19
Total activos financieros	60,10
Total canal de experiencias hidrodinámicas de El Pardo	6.474,54
INSTITUTO NACIONAL DE TÉCNICA AEROESPACIAL ESTEBAN TERRADAS	
Total gastos de personal	52.262,02
Total gastos corrientes en bienes y servicios	12.402,82
Total gastos financieros	39,42
Total transferencias corrientes	902,17
Inversiones reales	54.477,76
Total activos financieros	270,64
Total Instituto nacional de técnica aeroespacial Esteban Terradas	120.354,83
TOTAL investigación y estudios de las Fuerzas Armadas	231.889,89

1. Per exemple, les indústries HISPASAT i HISDESAT reben ajuts de R+D i desenvolupen projectes aeroespacials de caràcter militar.

2. Segons es diu a la part justificativa del Programa 464A. *Libro Rojo* dels PGE 2010.

Els ajuts a la R+D, que provenen del programa 464B del Ministeri d'Indústria, són aportacions reemborsables a empreses...

... la part que han retornat les empreses que n'han rebut, no arriba a l'1%

estricteament a recerca i desenvolupament (programa 464A del Ministeri de Defensa) és molt menor que les despeses en concepte de crèdits que el Ministeri d'Indústria transfeireix al Ministeri de Defensa.

Els ajuts a la R+D, que provenen del programa 464B del Ministeri d'Indústria, són aportacions reemborsables a empreses per al desenvolupament de projectes tecnològics industrials qualificats relacionats amb programes de defensa i corresponen al capítol 8 dels pressupostos. Els gestiona la Direcció General d'Indústria. Els projectes que rebran ajuts el 2010 per aquest concepte es descriuen a la taula 2.

Val la pena fer un comentari especial del capítol 8. Durant els primers anys del govern del Partit Popular

hi va haver un gran augment del pressupost militar. Amb l'objectiu de presentar uns pressupostos en què no es veiés un augment escandalós de la despesa militar, es va trobar una fórmula comptable que es va formalitzar amb un conveni entre el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç i el Ministeri de Defensa, pel qual Indústria concedia préstecs a un interès zero retornables en un termini de vint anys a les indústries militars per desenvolupar programes de recerca. D'aquesta manera s'aconseguia presentar a l'opinió pública uns pressupostos menys militaristes, difícils de justificar i amb un cost polític important, i s'augmentaven els recursos que teòricament eren assignats a R+D. El cert és que, efectivament, aquests diners han estat una manera camuflada d'augmentar els recursos destinats a la despesa militar; ja que des de 1997 s'han cedit en forma de crèdits 14.205 milions d'euros (vegeu la taula 7 de l'Annex) i que la part que han retornat les empreses que n'han rebut, no arriba a l'1% d'aquesta quantitat.³

Incloure aquest tipus de despeses en l'apartat de recerca i desenvolupament ha estat criticat internacionalment. També el PSOE quan estava a l'oposició va criticar durament aquesta pràctica i va denunciar el pes excessiu que tenien els crèdits en la despesa en R+D militar dels governs del PP.⁴ La situació no ha canviat gens després de l'arribada del PSOE al govern, malgrat que un dels seus compromisos electorals abans de les eleccions de 2004 era precisament eliminar aquesta pràctica.

2. R+D civil

Les partides dels Pressupostos Generals de l'Estat corresponents a la recerca civil, que va presentar el govern al Parlament, sumaven un total de 7.946,11 M€, segons indica el govern,⁵ i provenen fonamentalment del Ministeri de Ciència i

Taula 2. Programes que rebran ajuts dins del programa 464B del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme

Programa	Tipus d'arma	Empreses que rebran l'ajut
EF-2000	Avió supersònic de combat	Ajuts concedits al consorci EADS-CASA i ITP, cada una d'elles participa en els programes Eurofighter i Eurojet
A400M	Avió de transport militar	Airbus Military (filial d'Airbus SAS). Les empreses espanyoles EADS-CASA i ITP canalitzen les ajudes
Submarí S-80	Submarí	Ldesenvolupat per Navantia com a principal contractista
Pizarro 2a fase	Carro de combat	Liderat per l'Asociación Pizarro integrada per les empreses General Dynamics S.A. Navantia, INDRA i SAPA Placencia
SPIKE	Míssils de curt abast	GD Santa Barbara Sistemas
Fragata F105	Fragata	Navantia
Helicòpters NH90	Helicòpter	Eurocopter España
Leopardo	Carro de combat	General Dynamics (Santa Bárbara Sistemas, S.A.)

3. Resposta parlamentaria núm. 184/001164 Congreso de Diputados 23-6-2008.

4. *El País*; 10-10-2002, p. 30.

5. *Libro Blanco* dels PGE 2010, p.14. I *Libro Amarillo*, PGE 2010, p.23.

Innovació. A la taula 3 mostrem el detall dels programes i les partides d'aquest ministeri.

Les despeses en R+D total civil van augmentar entre el 2004 i el 2007, però l'any 2009 ja van disminuir respecte el 2008 i el pressupost presentat pel govern per al 2010 disminueix de nou, en un 3,1% respecte el 2009. El govern ha justificat aquesta reducció com a conseqüència del pla d'austeritat que, diu, caracteritza els pressupostos de 2010. Aquesta reducció, però, és enganyosa ja que en el pressupost per a R+D civil també s'inclouen els préstecs reemborsables (corresponents al capítol 8), que són crèdits destinats a la indústria, a més dels capítols dedicats a personal, despeses normals, transferències i inversions. Una part molt important del pressupost del programa 467C (vegeu la taula 2) correspon al capítol 8, és a dir a crèdits retornables. Això fa que si no

considerem aquesta partida com a ajut a la recerca, el pressupost de R+D civil espanyol estaria molt per sota del que va presentar el govern espanyol. Així, la reducció del pressupost destinat realment a R+D, és enorme, si el comparem amb el pressupost de 2009, en què les aportacions associades a crèdits era menor.

Pràcticament han reduït totes les partides. La recerca sanitària ha baixat de 369,7 M€ del pressupost de l'any 2009 a 332,4 (una reducció del 10%); la partida assignada a la recerca científica, que inclou el finançament de la majoria dels projectes de recerca que es fan al CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas) ha passat de 964,5 M€ a 721,9 M€ (reducció d'un 25%) i la recerca energètica, mediambiental i tecnològica ha patit una disminució de 116,4 M€ a 86,2 M€ (un 26%). Davant d'aquestes dràstiques reduccions val la

Les partides dels Pressupostos Generals de l'Estat corresponents a la recerca civil sumen un total de 7.946,11 milions d'euros

Taula 3. Programes i partides pressupostàries per a recerca del Ministeri de Ciència i Innovació

Ministeri de Ciència i Innovació		[1] Pressupost presentat	[2] Pressupost aprovat al Parlament
Programa	Explicació	Total (milers d'euros)	Total (milers d'euros)
143A	Cooperació per al desenvolupament	4.729,32	4.729,32
463A	Investigació científica	721.878,23	721.878,23
463B	Foment i coordinació de la investigació científica i tècnica	1.976.562,98	2.097.057,76
465A	Investigació sanitària	332.412,38	332.412,38
467A	Astronomia i astrofísica	19.063,32	22.063,32
467C	Investigació i desenvolupament tecnològic-industrial	2.524.821,83	2.548.671,83
467D	Investigació i experimentació agrària	82.835,28	82.835,28
467E	Investigació oceanogràfica i pesquera	61.284,56	61.284,56
467F	Investigació geològic-minera i mediambiental	31.140,32	31.140,32
467H	Investigació energètica, mediambiental i tecnològica	86.226,57	91.726,57
000X	Transferències internes	791.565,32	800.065,32
TOTAL		6.632.520,11	6.793.864,89

Està clar que el govern espanyol no aposta per la investigació sinó per l'ajuda a l'empresa

Aquesta pràctica per part del Ministeri de Ciència ha estat criticat per diverses societats científiques i centres de recerca

Aquesta retallada en el pressupost de recerca presentat pel govern espanyol va merèixer una editorial a la prestigiosa revista *Nature*

pena de destacar que a l'apartat corresponent a la investigació i desenvolupament industrial s'hi dediquen 2.524 M€ (2.122,7M€ corresponen al capítol 8), que representa el 32% del total dedicat a R+D civil en els pressupostos per al 2010. Aquest programa ha augmentat substancialment respecte els pressupostos de 2009 que era de 2.039M€, un 23,8% d'increment. A més, aproximadament el 50% dels diners assignats al programa 463B (*Fomento y coordinación de la investigación científica y técnica*) corresponen al capítol 8, és a dir són recursos en forma de crèdits. Això fa que un percentatge molt alt del pressupost dedicat a recerca i desenvolupament sigui en forma de crèdits retornables.

Aquesta pràctica per part del Ministeri de Ciència ha estat criticat per diverses societats científiques i centres de recerca. Tinguem en compte que la investigació científica en general, exceptuant casos molt concrets, no es finança amb crèdits, ja que els centres de recerca no tenen capacitat productiva. A les despeses totals en recerca i desenvolupament també s'han d'incloure les partides que provenen del Ministeri d'Indústria que estan dirigides fonamentalment a la innovació i no pas a la recerca. Aquesta pràctica ha estat criticada àmpliament ja que s'augmenta de forma enganyosa l'ajut a la recerca.

Davant d'aquest panorama, és fàcil d'entendre que la comunitat científica espanyola no estigui gens contenta. Vegeu per exemple el comunicat de la *Confederación de Sociedades científicas de España*,⁶ o la carta oberta al govern que van dirigir un conjunt d'investigadors del Cibernet (*Centro de Investigación Biomédica en red de Enfermedades Neurodegenerativas*),⁷ on són ben explícites les crítiques a la política científica del govern espanyol i en particular les rebaixes als ajuts a la recerca presentats en els pressupostos per al 2010.

Aquesta retallada en el pressupost de recerca presentat pel govern espanyol va merèixer una editorial a la prestigiosa revista *Nature*,⁸ on es criticava aquesta reducció i s'anunciava que d'aquesta manera la indústria espanyola en patiria les conseqüències a llarg termini. A més, recomanava que l'Estat espanyol copiés les polítiques de recerca d'Alemanya o de Grècia que han augmentat substancialment els seus pressupostos de recerca, malgrat la situació de recessió econòmica.

La política pressupostària reflecteix les preferències del govern pel que fa a inversions i despeses. Està clar que el govern espanyol no aposta per la investigació sinó per l'ajuda a l'empresa i traeix el canvi de model de creixement promès. Algú ho podria justificar dient que en una època de crisi econòmica no es pot fer d'altra manera, que cal reduir despeses. Qui defensi aquest punt de vista vol dir simplement que no creu en el coneixement com a via de progrés. És xocant que, per una banda, el govern espanyol defensi un canvi de model productiu, una economia sostenible i per altra banda redueixi el seu suport a la R+D. La situació és ben diferent en altres estats, que han augmentat fortament la despesa en recerca en els seus pressupostos per al 2010, com per exemple els Estats Units d'Amèrica, França o Alemanya. Ningú dubtarà que són països que també pateixen una forta crisi econòmica, però, tot i així aposten per la recerca, i no en forma de préstecs.

L'Estat espanyol mai no s'ha distingit per dedicar una part important dels pressupostos a la recerca i desenvolupament. La despesa en R+D de l'Estat espanyol correspon a l'1,27 % del PIB, segons dades de 2007.⁹ Aportacions molt per sota de les que destinen al mateix concepte altres estats com per exemple Alemanya (2,54), els Estats Units (2,68), França (2,08), Japó

6. Podeu trobar el comunicat a <http://www.cosce.org>.

7. Podeu trobar la carta a *El País*, 1-10-2009, p.31.

8. *Nature*, Vol. 462, Issue no. 7270, 12 November 2009; pp. 137-138.

(3,44), Islàndia (2,75), Suècia (3,60) o Corea del Sud (3,47). Està clarament a un nivell per sota de la mitjana dels estats que formen part de l'OCDE¹⁰ (mitjana de 2,29% del PIB), dels estats del G7 (2,53), del grup dels 15 de la UE (1,90) i fins i tot del grup d'estats UE-27 (1,77), (vegeu taula 8 i gràfic 1 de l'Annex). Per tant, malgrat que la reducció del pressupost en R+D per al 2010 sigui petita, la situació a l'Estat espanyol seguirà sent dramàtica. No ens han d'estranyar les protestes, que han aparegut a la premsa, de diversos grups de científics, on es queixen d'aquesta reducció. Malgrat els esforços del govern espanyol de voler participar en els grups capdavanters de l'economia mundial, pel que fa a la recerca i desenvolupament podem assegurar que està a la cua dels estats industrialitzats.

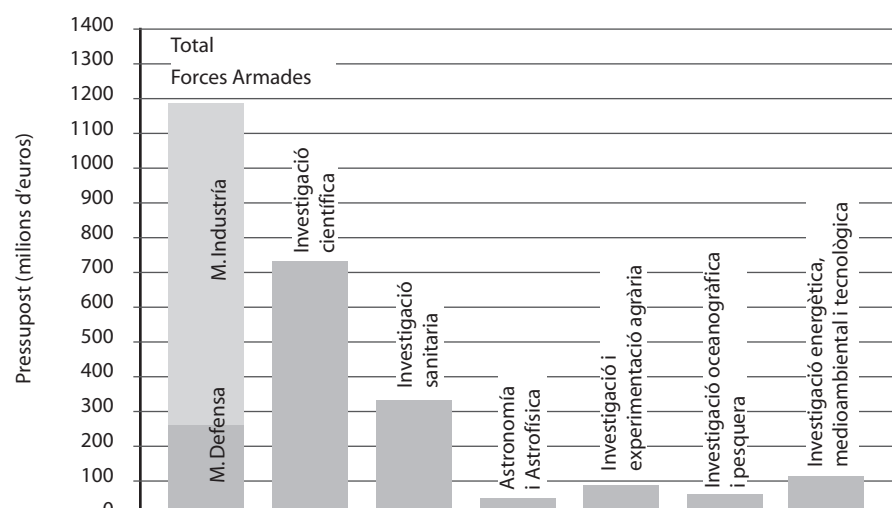
Finalment, després del procés de discussió parlamentari, el pressupost dedicat a recerca civil s'ha modificat i ha recuperat el nivell d'anys anteriors (vegeu la columna [2] de la taula 2). L'augment més significatiu, respecte els pressupostos presentats pel govern, correspon al programa 463B a partir del qual es finança la recerca de la majoria d'universitats i centres de recerca.

Justament la reducció del pressupost d'aquest programa va provocar l'allau de protestes per part de la comunitat científica, a conseqüència de la qual, segurament, el pressupost s'ha modificat. La discussió parlamentària dels pressupostos no va introduir cap canvi en la despesa en recerca militar.

3. Comparació entre R+D militar i R+D civil.

El pressupost que assigna el Ministeri de Defensa a la recerca militar és de 231,89 M€. Tal i com hem dit més amunt, el Ministeri d'Indús-

Figura 2. Gràfica comparativa de la despesa en recerca corresponent a diverses disciplines

tria aporta 950,91 M€. Si seguim la lògica del govern espanyol d'incloure les partides pressupostàries dedicades a crèdits a empreses, tal i com fa el Ministeri de Ciència i Innovació, també ho hauré de fer en el cas de la recerca i indústria militar. D'aquesta manera les despeses totals en recerca militar dels pressupostos per al 2010 arriba a 1.182,80 M€. Per altra banda, recordem que el que es dedica a la recerca civil suma un total de 7.946,11 M€. Així, la suma de recerca civil i militar és 9.128,91 M€, dels quals el 13% va dedicat a recerca militar i el 87% a recerca civil.

Costa de valorar si una mica més de mil milions d'euros són molts diners o no. Ens ajudarà a fer-nos una idea si comparem aquesta quantitat amb els diners dedicats a altres àrees. Així, a la gràfica de la figura 2 hem representat el pressupost corresponent a diverses àrees de recerca. Sembla bastant clara quina és la prioritat del govern espanyol pel que fa a la política de recerca. Fem algun càlcul comparatiu: el pressupost assignat a les forces armades és tres vegades i mitja més que el dedicat a recerca sanitària, gairebé quaranta vega-

L'Estat espanyol mai no s'ha distingit per dedicar una part important dels pressupostos a la recerca i desenvolupament. La despesa en R+D de l'Estat espanyol correspon a l'1,27 % del PIB

El 13% va dedicat a recerca militar

9. L'OCDE en chiffres 2009. Éditions OCDE, 2009, p. 78-79.

10. OCDE és l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic. En formen part: Alemanya, Austràlia, Àustria, Bèlgica, Canadà, Corea, Dinamarca, Eslovàquia, Espanya, Estats Units, Finlàndia, França, Grècia, Hongria, Irlanda, Islàndia, Itàlia, Japó, Luxemburg, Mèxic, Noruega, Nova-Zelanda, Països Baixos, Polònia, Portugal, Regne Unit, Suècia, Suïssa, Txèquia i Turquia.

El pressupost assignat a les forces armades és tres vegades i mitja més que el dedicat a recerca sanitària

El govern del PSOE incompleix els compromisos adquirits en el seu programa electoral de 2004, on va dir que no inclouria les despeses del capítol 8 (crèdits retornables) dins de l'apartat de recerca

Per equiparar-se als estats que formen part del G-7, l'Estat espanyol hauria de doblar el pressupost en R+D

Cal augmentar la recerca civil fins a situar-nos al nivell dels estats del nostre entorn

des més que el dedicat a la recerca geològicominera i mediambiental, catorze vegades el que es dedicarà a la recerca agrària, i 1,6 vegades el que es gastarà en finançar els projectes de recerca dels centres dependents del CSIC.

4. Algunes consideracions finals

Malgrat aquest panorama hem de destacar que la situació era extraordinàriament pitjor anys enrere. Així, per exemple el govern del PP l'any 2003 va dedicar el 34% del pressupost total de recerca a la recerca militar, la qual cosa el va situar en un deshonrós segon lloc mundial dins del rànquing d'estats segons els recursos que destinaven a recerca militar respecte el seu PIB. Per davant de l'Estat espanyol, només hi havia els EUA i al darrere hi tenia estats com Rússia, Gran Bretanya o la Xina. Cal reconèixer que els darrers anys el govern del PSOE ha reduït els pressupostos en recerca militar i ha augmentat els dedicats a la recerca civil, malgrat que estiguem encara molt lluny de la situació dels estats del nostre entorn. L'Estat espanyol segueix a la cua pel que fa a recerca civil. Per equiparar-se als estats que formen part del G-7, l'Estat espanyol hauria de doblar el pressupost en R+D, sense comptabilitzar els ajuts en forma de crèdits (els estats del G-7 dediquen un 2,53% del PIB a la recerca).

El govern del PSOE incompleix els compromisos adquirits en el seu programa electoral de 2004, on va dir que no inclouria les despeses del capítol 8 (crèdits retornables) dins de l'apartat de recerca, i els compromisos del programa electoral de 2008, on es deia que volien continuar el seu suport a la recerca i augmentar la recerca sanitària (el 2009 va disminuir el pressupost i el 2010 també). La política del govern no fa cas de les resolucions del 37è Congrés del PSOE entre les quals es deia que una societat avançada depèn en gran mesura de la ciència i la in-

novació.¹¹ Sembla que això no s'ho acaba de creure el govern, que ha presentat els pressupostos per al 2010 amb una reducció enorme en la recerca i desenvolupament.

El govern espanyol encara segueix considerant dins de l'apartat de recerca els crèdits que dona a les indústries, amb la qual cosa el pressupost de recerca augmenta de forma enganyosa. Això fa que el pressupost real de recerca sigui molt menor del que presenta el govern.

No val a dir que la reducció en recerca civil està dins del panorama de crisi global, ja que altres estats han augmentat els recursos dedicats no només a recerca aplicada sinó també a la recerca bàsica. Justament en situacions de crisi és quan cal invertir en activitats que ajudin a canviar el model productiu i fer-lo més eficient. Una situació que és urgent en el cas espanyol.

Les prioritats del govern espanyol donen l'esquena a les autèntiques necessitats de la població. Els temes que preocupen la població, salut, crisi energètica, medi ambient, educació, no es veuen reflectits en els ajuts que el govern dona per a la seva recerca. Els recursos que destina el govern a la recerca en aquests àmbits és menor que els que destina a la investigació militar, que, no ens enganyem, només implica la millora d'armes per matar d'una manera més eficient.

El camí que cal seguir és clar, cal augmentar la recerca civil fins a situar-nos al nivell dels estats del nostre entorn i cal disminuir la recerca militar de forma dràstica, si volem contribuir a tenir un món més just i en pau.

11. *Resoluciones del 37 congreso*, p.32. Document que es pot consultar a: www.psoe.es.

ANNEX

En aquest annex s'adjunten diverses taules i gràfics que complementen les dades del present informe.

Per més informació sobre aquestes qüestions es pot consultar *on line* en la web del Centre Delas: <http://www.centredelas.org>

Taula 7. La R+D militar a l'Estat espanyol (en milions d'euros corrents)

Anys	R+D Ministeri Defensa	R+D militar Ministeri Indústria	Total RD Militar	R+D total	% Militar/total
1997	290,11	210,36	500,47	1.352,68	37,00
1998	300,14	581,00	881,14	1.867,95	47,20
1999	294,75	1.198,58	1.493,33	2.767,84	54,00
2000	293,48	964,11	1.257,59	3.053,86	41,20
2001	382,11	947,8	1.329,91	3.435,30	38,70
2002	314,04	1.176,85	1.490,89	3.465,40	38,30
2003	322,97	1.049,90	1.372,87	4.000,12	34,30
2004	303,42	1.070,00	1.373,42	4.402,00	31,20
2005	315,69	1.014,60	1.330,29	4.972,23	26,70
2006	325,88	1.358,01	1.683,89	6.510,81	26,00
2007	361,04	1.225,06	1.586,10	8.060,42	19,70
2008	355,67	1.308,57	2.363,67	9.342,55	17,82
2009	312,41	1.149,92	1.462,33	9.654,29	15,15
2010	231,89	950,91	1.182,80	9.128,80	12,96
Total	4.403,60	14.205,67	19.308,70	72.014,25	

Taula 8. La R+D dels països de l'OCDE any 2007

Països	% del PIB	Per habitant (dòlars US corrents)
Suècia	3,60	1.320
Corea	3,47	861
Finlàndia	3,47	1.206
Japó	3,44	1.157
Suïssa	2,90	1.003
Islàndia	2,75	980
Estats Units	2,68	1.221
Àustria	2,56	952
Dinamarca	2,55	917
Alemanya	2,54	874
França	2,08	680
Austràlia	2,01	716
Canadà	1,88	724
Bèlgica	1,87	662
Regne Unit	1,79	640
Països Baixos	1,70	669
Noruega	1,64	878

Països	% del PIB	Per habitant (dòlars US corrents)
Luxemburg	1,63	1.300
República txeca	1,54	369
Irlanda	1,31	591
Espanya	1,27	401
Nova Zelanda	1,21	325
Portugal	1,18	269
Itàlia	1,13	334
Hongria	0,97	181
Turquia	0,71	92
Grècia	0,57	163
Polònia	0,57	91
Mèxic	0,46	57
República eslovaca	0,46	92
G7	2,53	981
UE-15	1,9	635
UE-27	1,77	530
OCDE	2,29	748

Font: L'OCDE en chiffres 2009

Taula 9. Pressupost militar inicial (en milions d'euros corrents)

Conceptes	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004	Any 2005	Any 2006	Any 2007	Any 2008	Any2009	Any2010
Ministeri de Defensa	6.060,76	6.322,65	6.479,65	6.746,77	7.024,79	7.416,53	8.052,76	8.492,61	8.240,77	7.694,86
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.040,92	1.067,16	1.137,32	1.184,64	1.242,02	1.232,15	1.282,19	1.334,63	1.230,53	1.218,19
Centre Nacional de Intel·ligència			138,00	161,95	189,74	208,57	241,57	264,71	255,06	241,37
Total Defensa	7.101,68	7.389,81	7.754,97	8.093,36	8.456,55	8.857,25	9.576,52	10.091,95	9.726,36	9.154,42
Classes passives militars	2.390,36	2.438,17	2.617,28	2.685,14	2.855,16	2.993,18	3.102,21	3.184,35	3.298,14	3.328,59
ISFAS (Altres ministeris)		441,40	462,96	551,75	571,98	587,80	563,62	565,60	602,53	617,53
Guàrdia Civil (Ministeri Interior)	1.774,41	1.842,14	1.985,35	2.080,56	2.143,72	2.364,38	2.657,51	2.893,37	2.941,51	2.973,17
Ministeri de Indústria (R+D militar)	947,80	1.176,85	1.049,90	1.110,80	1.014,60	1.358,01	1.225,06	1.308,57	1.149,92	950,91
OTAN, UEO (Ministeri Assumptes Exteriors)	7,46		7,33	11,21	18,03	8,83	7,79	7,80	56,57	11,07
Total Defensa criteri OTAN	12.221,71	13.288,37	13.877,79	14.532,82	15.060,04	16.169,45	17.132,71	18.051,64	17.775,03	17.035,69
Objecció de consciència (Ministeri Justícia) ¹	21,14									
Interessos del Deute Públic	1.068,79	1.080,55	1.201,48	1.204,80	1.117,77	919,91	844,61	858,68	834,57	1.125,20
TOTAL DESPESA MILITAR	13.311,64	14.368,92	15.079,27	15.737,62	16.177,81	17.089,36	17.977,32	18.910,32	18.609,60	18.160,89
% PIB ²	1,95%	1,97%	1,93%	1,87%	1,78%	1,74%	1,71%	1,73%	1,77%	1,73%
% respecte Pressupost	6,36%	6,87%	6,91%	6,88%	6,67%	6,11%	5,53%	5,42%	5,11%	4,70%

1. Amb la professionalització de les forces armades va desaparèixer la partida d'Objecció de Consciència

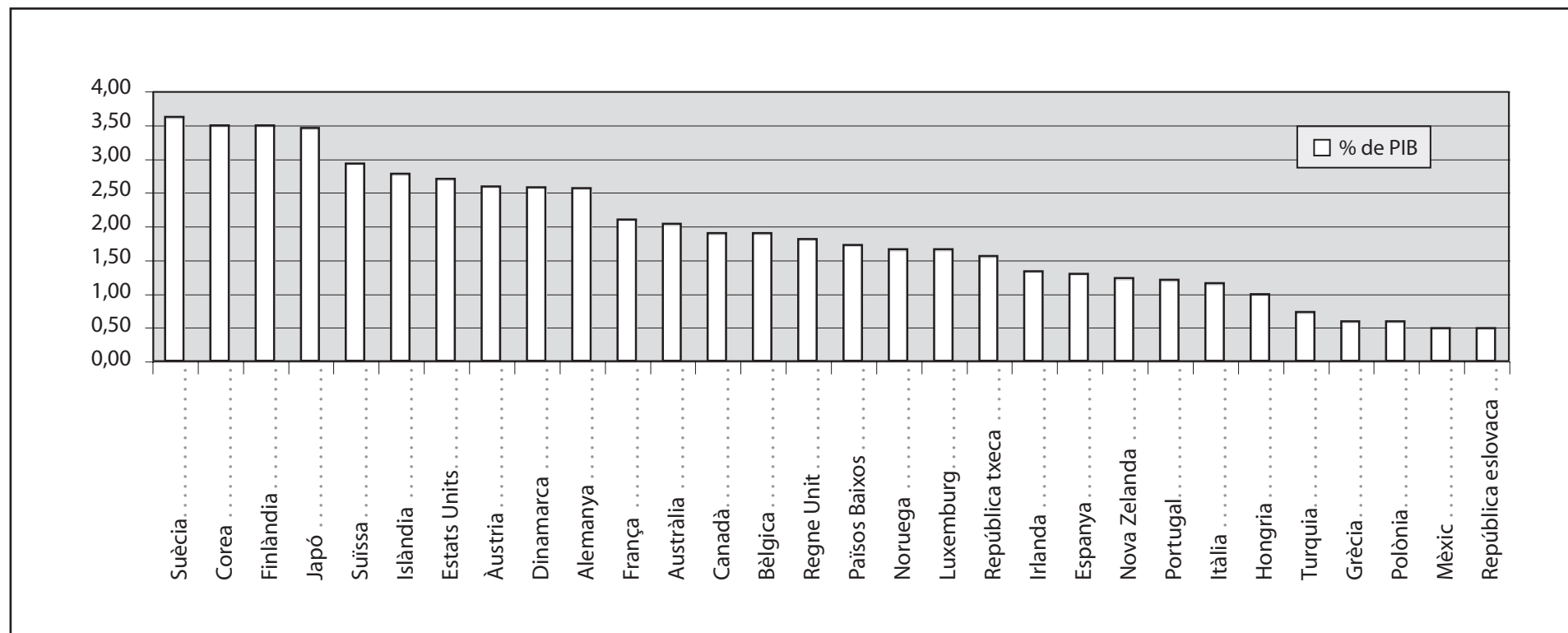
Taula 10. Pressupost liquidat (en milions d'euros corrents)

Conceptes	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004	Any 2005	Any 2006	Any 2007	Any 2008	Any 2009 ¹
Ministeri de Defensa	6.257,84	6.569,92	6.919,65	7.110,73	7.529,72	7.892,32	8.571,34	9.340,08	9.810,79	9.346,30
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	799,85	1.100,27	1.114,06	1.220,73	1.557,14	1.554,37	1.600,13	1.322,17	1.613,57	1.280,31
Centre Nacional de Intel·ligència ²				138,89	130,05	180,00	208,57	241,57	1.613,57	255,06
Total Defensa	7.057,69	7.670,19	8.033,71	8.470,35	9.216,91	9.626,69	10.380,04	11.236,48	11.689,07	10.881,67
Total Defensa inicial	6.279,93	7.101,68	7.389,81	7.754,97	8.093,36	8.456,55	8.857,25	9.576,52	10.091,95	9.726,36
Total Defensa liquidat	7.057,69	7.670,19	8.033,71	8.470,35	9.216,91	9.626,69	10.380,04	11.236,48	11.689,07	10.881,67
% Variació	12,4	8,4	8,6	9,4	13,8	13,8	17,2	17,3	15,8	11,9

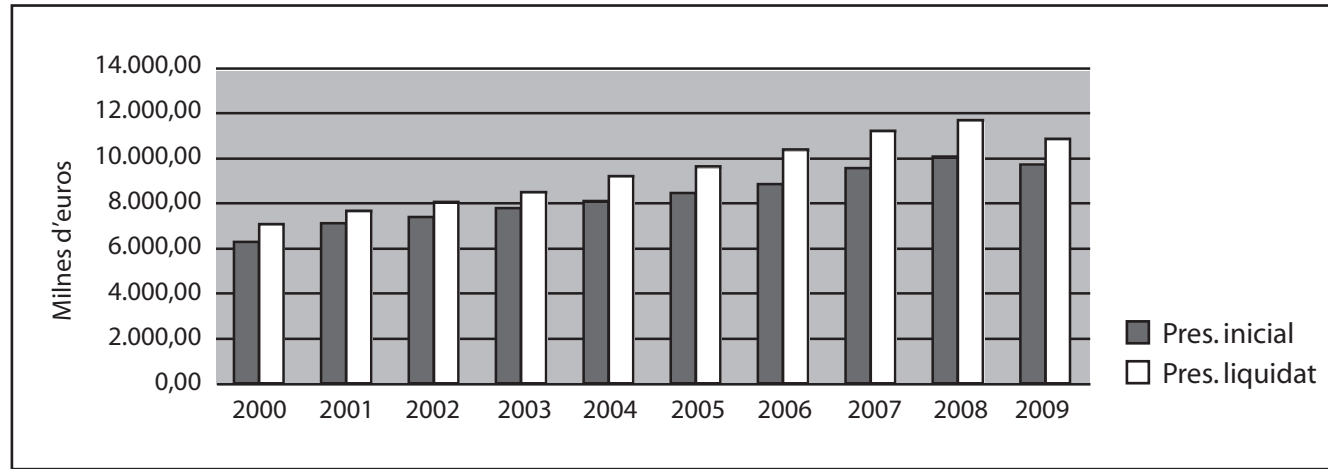
1. Liquidació provisional a 30/9/2009.

2. Es consigna el pressupost inicial. El CNI s'acull a la llei de secrets oficials i no facilita la liquidació.

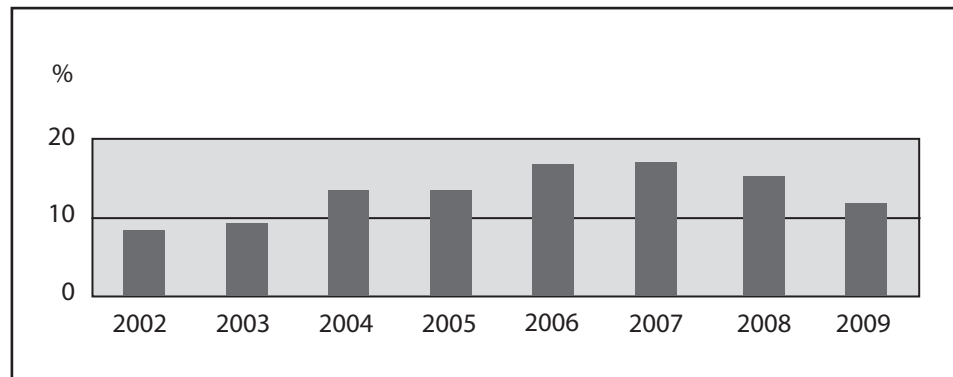
Gràfic 1. R + D (% del PIB)

Gràfic 2. Evolució pressupost Ministeri de Defensa

Gràfic 3. % Variació pressupost final respecte a l'inicial

Taula 11. Principals contractes d'armaments vigents en 2009 (en milions d'euros corrents)

Denominació	Proveïdors	Període	Cost inicial	Cost actual	Observacions i fonts
87 Caces EF-2000 (Eurofighter)	EADS-CASA, Santa Bárbara, ITP, Indra, Gamesa, Tecnobite	1997/2024	6363,10	10795,40	1.598,7 R+D 9.196,7 en producció <i>Infodefensa 1/7/09</i>
24 Helicòpters de combat Tigre	Eurocopter, Sener, Amper, ECESA, Indra	1997/2014	1081,82	1353,50	
27 Avió transport A400M	Eads-Casa, Flabel, ITP, Sener, Tecnobit, Alcor	2001/2020	3449,81	4442,52	
5 Fragates F-100	Navantia, Indra, Maxam	1997/2009	2145,84	2388,00	<i>Fuerzas 5/2007</i>
Sistemes Aegis Fragates F-100	Lockheed Martin, Amper	2006/2009	200,00	200,00	
239 Blindats Leopard 2E	Santa Bárbara, Indra, Navantia, Electroop, Sapa Placencia, Amper, CAF	1996/2017	1941,77	2139,70	<i>Infodefensa 4/4/08</i>
108 Blindats Leopard (compra 2ª mano)	Gobern d'Alemanya	2005/2016	16,92	16,92	
212 Blindats Pizarro	Santa Bárbara, Steyr, Puch, Indra	2005/2024	707,47	781,00	<i>Fuerzas 5/2007</i>
4 Submarins S-80	Navantia, Tecnobit, Abengoa	2011/2014	1502,53	1755,90	
1 Buc estratègic de projecció BPE, 27000 tm	Navantia	2004-2010	360,00	374,22	
4 Bucs BAM	Navantia	2006/2010	215,00	340,00	
1 Buc provisió BAC	Navantia	2003/2022	228,76	228,76	
12 Llanxes LCM de desembarc	Navantia	1997/2009	33,69	33,69	

Denominació	Proveïdors	Període	Cost inicial	Cost actual	Observacions i fonts
45 Helicòpter NH-90	Eurocopter, Sener, ECESA General Electric, ITP, Indra	2006/2012	1260,00	1300,00	5 Días 22/6/07
67 Avions C-15 (EF-18 Hornet) (modernització)	EADS-CASA	1998/2009	186,00	212,00	Fuerzas 2/09
5 Avions P3 Orión (modernització)	EADS-CASA	2005/2011	108,90	108,90	Fuerzas 82
13 Aviones C-295	EADS-CASA	2005/2009	174,82	205,00	Fuerzas 10/07
84 Vehícles Centaure	Iveco, Amper, Oto Melara	1999/2009	134,65	134,65	
43 Míssils Kepd-350 Taurus (F-18 i Eurofigther)	Taurus Systems, EADS, Sener	2004/2010	59,21	59,21	
232 Míssils Meteor (F-18 i Eurofigther)	MBDA, Inmize, INTA	1999/2009	62,13	62,13	
768 Míssils Iris-T (EF-18 i Eurofigther)	Sener, Expal, ICSA	2005/2011	247,32	247,32	Infodefensa 23/5/09
64 Míssils Standard (Fragates F-100)	Raytheon (USA)	1996/2008	160,50	106,50	
120 Míssils Sparrow (F-18 i F-100)	Indra	1997/2015	50,86	50,86	
40 Torpedes submarins S-80	Gobierno de Alemania, Amper, Iveco	2005/2014	76,31	76,31	
70 Obusos 155/52 mm.	Santa. Bárbara, Amper, Iveco	2006/2023	190,97	190,97	
5 Avions AV-8B	EADS-CASA, Indra, ITP, Iberia	1997/2018	148,06	148,06	
Comunicació i satèl·lits	Indra, INTA, Hispasat	1995/2009	81,87	81,87	

Denominació	Proveïdors	Període	Cost inicial	Cost actual	Observacions i fonts
37 programes "Soldat del futur"	EADS-CASA, GMV, TecnoBit, Indra	2006/2009	24,50	24,50	<i>Europa Press</i> 18/9/06 i <i>Fuerzas</i> 2/08
4 helicòpters EC-135	Eurocopter (EADS)	2006/2009	25,00	25,00	22/12/2006
Avió de combat no tripulat UAV (Neurón)	EADS-CASA, Thales, Indra	2007/2012	35,50	35,50	el cost total 1.000 milions € Confidencial 9/5/08
4 Sistemes de radar Arthur	Ericsson	2006/2012	69,09	69,09	<i>Europa Press</i> 28/11/06
4 avions no tripulats UAV Searcher MKII-J	Aircraft Industries Israel (IAI), Indra, Eads-Casa	2007/2009	14,37	23,14	25/4/07, <i>El País</i> , <i>Fuerzas</i> 82
24 Misiles Tomahawk (sobre 60 previstos) (F-100 y S-80)	Raytheon (USA)	2008/2012			ANULATS <i>Infodefensa</i> 12/10/09
19 Helicòpters CH-47 Chinook (modernització)	EADS-CASA	2007/2009	53,00	53,00	
Sistemes de protecció per a Helicòpters Chinook	OTAN	2009/2010	16,00	16,00	<i>Infodefensa</i> 8/8/09
2.600 Míssils anticarro Spike MR i ER (260 bateries)	Rafael (Israel), Santa Bárbara, TecnoBit	2008/2022	260,00	371,00	<i>Comerciodigital</i> 29/1/08
Míssils Mistral-2 (Helicòpters Tigre)	MBDA	2007/2011	27,73	27,73	<i>Fuerzas</i> 11/2007
Equips Unitat Militar Emergències	Camiones a Iveco, todoterreno a Santana	2007/2010	40,00	230,00	<i>Fuerzas</i> 6/07 i <i>El País</i> 19/10/07, <i>Infodefensa</i> 26/3/08
Avions apagafogs	Bombardier	2008/2010	40,50	40,50	<i>Infodefensa</i> 26/3/08
6 avions CN-235 MP (modernització)	EADS-CASA	2007/2010	49,80	49,80	<i>Fuerzas</i> 3/08

Denominació	Proveïdors	Període	Cost inicial	Cost actual	Observacions i fonts
Modernització 4 avions AV-8V Harrier	EADS-CASA	2007/2011	11,50	11,50	Fuerzas 8/08
Radiotelèfons tàctics P34G	Amper	2007/2010	180,00	180,00	Fuerzas 10/07
220 Vehicles blindats MRAP model LMV (1ª fase)	Iveco Espanya	2007/2010	143,00	143,00	El País 14/1/08 Fuerzas 3/08
15 Vehicles blindats MRAP model LMV (2ª fase)	Iveco Espanya	2009/2010	4,50	4,50	El País 14/1/08 Infodefensa 20/11/09
100 Vehicles blindats RG-31 Mk5E	General Dynamics	2009/2010	64,60	64,60	3/9/2008 web GD
27 Mini avions UAV Raven	Aerlyper	2008/2009	3,09	3,09	El País 14/1/08
Sistema d'observació per Satèl·lit (SAR) Pau i Ingeni	Hisdesat	2012/2016	376,52	376,52	IDS 12/1/08
4 Helicòpters AL Cougar	Eurocopter España	2008/2009	76,00	76,00	Fuerzas 1/08
Sistema observació militar espacial Plèiades	Indra	2998/2011	13,70	13,70	web Indra 2/4/08
Sistemes de defensa IFF Fragata F-105	Indra	2008/2012	40,00	40,00	Fuerzas 8/08
2 Helicòpters Puma	Inaer Helicópteros	2009	7,00	7,00	Infodefensa 15/11/08
Reparació i modificació aeronaus	EADS-CASA	2009	9,00	9,00	Infodefensa 16/11/08
Rehabilitació helicòpters	Indra	2009	7,90	7,90	Infodefensa 17/11/08
90 Estacions de control remot per a blindats	Tecnobit	2009	15,00	15,00	5 Días 1/12/08

Denominació	Proveïdors	Període	Cost inicial	Cost actual	Observacions i fonts
Cartografia vectorial de defensa	Indra, Amper, Avanzit	2009			Infodefensa 15/8/08
21 Blindats Piranya III	Rheimentall, Santa Bárbara	2008/2015	68,30	68,30	Infodefensa 16/9/08
12 Vehicles Anibal	Santana Motor	2009/2010	3,60	3,60	Infodefensa 3/2/09
Metrallores MG-4/E i fusells G-36	Heckler & Koch (Alemania)	2009/2010	4,17	4,17	Infodefensa 22/10/09
Radar Llança 3D	Indra	2009/2012	25,00	25,00	Infodefensa 6/4/09
Sistemes Caçamines M-31	Indra	2009/2010	7,08	7,08	Infodefensa 28/7/09
Sistema d'inspecció avió Citació V	EADS-CASA	2008/2009	8,00	8,00	BOE 2/1/08
Sistema SAM aviònica	Indra	2009/2010	24,30	24,30	Infodefensa 16/9/09
Modernització Llançagranades Alcotà	Instalaza	2010	1,50	1,50	Infodefensa 11/9/09
Radars, comunicació i aviònica exèrcit de l'Aire		2009/2010	61,70	61,70	Infodefensa 9/8/09
Sistema MIDS d'informació per satèl·lit	EADS-CASA	2009/2022	17,00	17,00	Info 28/9/09
Municions i granades	Santa Bárbara, Expal	2009/2010	2,30	2,30	Infodefensa 3/11/09
40 Blindats BVR 8x8		2010/2014			5 Días 17/11/09
Mini avió UAV	Alfa Bravo	2009/2010	1,90	1,90	Infodefensa 25/11/09
TOTAL euros			23.020,46	29.985,71	

Taula 12. Despesa liquidada de les Forces Armades a l'exterior
(en milions d'euros corrents)

Any	Pres. inicial	Pres. Liquidat	Afganistán ²
1991	0,00	18,70	
1992	0,00	45,80	
1993	0,00	17,70	
1994	0,00	58,20	
1995	0,00	103,10	
1996	0,00	133,90	
1997	0,00	180,20	
1997	0,00	128,12	
1998	0,00	146,38	
1999	0,00	249,23	
2000	0,00	239,63	
2001	0,00	241,34	
2002	60,10	330,55	90,75
2003	60,10	416,05	92,53
2004	60,10	380,62	137,81
2005	18,36	416,50	223,63
2006	18,36	563,00	272,35
2007	17,36	642,00	266,75
2008	17,36	668,00	312,00
2009 ¹	14,36	669,00	364,00
2010	14,36		
TOTAL	280,46	5648,02	1759,82

1. Provisional a 30/9/2009

2. Alejandro Pozo en *Aliança de Barbàries*

Taula 13. Principals inversions militars (en milions d'euros corrents)

Armes	2006	2007	2008	2009	2010
Avió de combat EF-2000	472,22	36,02	265,41	266,23	176,19
Avió de transport A400M	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Helicòpters de combat Tigre	9,65	60,64	141,36	110,45	36,27
Fragates F-100	27,10	5,56	19,26	17,23	
Blindats Leopard	132,49	101,48	84,56	154,76	36,00
Blindats Pizarro	5,36	59,52	13,54	70,36	2,00
Obús remolcat 155/52 mm	3,06	3,12	10,98	13,57	15,14
Míssils Taurus	2,20	25,44	11,88	6,00	6,78
Míssils Iris-T	25,68	50,44	29,56	30,27	11,06
Buc de projecció estratègica LLX	3,25	0,00	23,29	2,74	0,00
Míssils contracarro Spike		64,10	5,26	6,60	14,97
Blindats Centaure	39,37	25,04	5,54	3,89	11,17
Submarins S-80	51,38		0,00		0,00
Modernització submarí S-70			20,00	0,00	
Helicòpters transport NH-90	0,20	14,00	14,90	32,01	14,49
Helicòpters Lamps i modernització AV-8V (Armada)	27,49	0,50	11,79	9,69	
Helicòpters multipropòsit					3,00
Bucs transport militar i desembarcament BAC, BAM, LCM	0,10	50,35	62,67	59,34	35,75
Modernització avions militars F-18, C-15, CN-235	8,11	34,94	49,67	33,84	21,06
Comunicacions, sistemes de comandament i guerra electrònica	116,00	84,07	229,92	117,82	168,78
Vehicles blindats i material d'artilleria (Exèrcit de terra)	7,24	34,71	75,20	39,38	30,80
Municions i explosius	21,22	13,94	25,29	10,24	31,70
Míssils Mistral, ESSM, Standard i torpedes MK-46 (Armada)	5,18	0,00	27,66	24,43	19,84

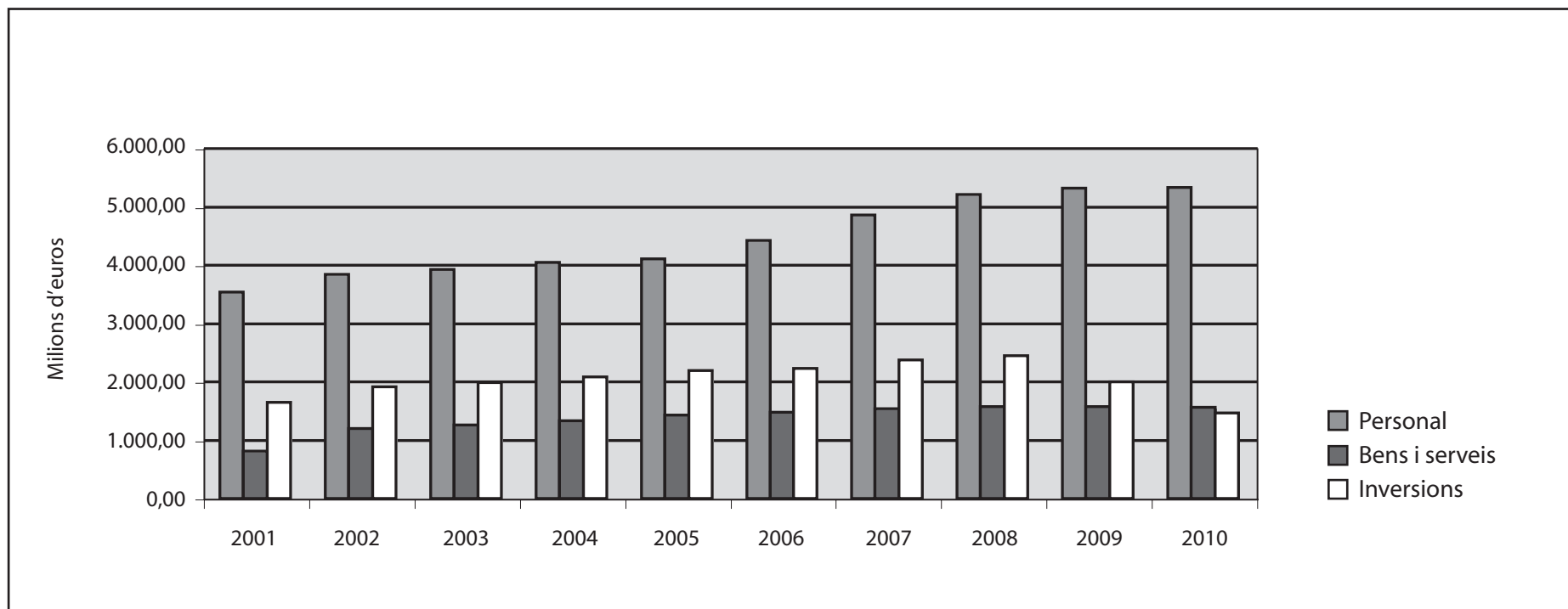
Armes	2006	2007	2008	2009	2010
Míssils terra Patriot	14,20		0,00	0,00	
Armes lleugeres			3,60	1,40	
Coproducció estratègica (OTAN)		8,50	12,16	16,25	19,09
Infraestructures i instal·lacions	120,10	110,46	195,38	132,04	103,95
Altres inversions no especificades	467,24	869,78	385,32	289,12	329,63
Inversions Organismes Autònoms de Defensa	344,12	364,76	378,08	244,79	239,21
TOTAL inversions	1.903,96	2.018,37	2.103,28	1.693,45	1.327,88
R+D militar del Ministeri de Defensa	325,88	361,04	355,67	312,41	231,89
R+D militar del Ministeri d'Indústria	1.358,01	1.225,06	1.308,57	1.149,92	950,91
Total inversions militars	3.587,85	3.604,47	3.767,52	3.155,78	2.510,68

Taula 14. Distribució Pressupost inicial consolidat Ministeri de Defensa (en milions d'euros corrents)

Conceptes	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Personal	3.537,75	3.841,60	3.926,16	4.048,37	4.111,09	4.428,42	4.861,31	5.206,30	5.326,95	5.335,47
Bens i Serveis	815,56	1.200,85	1.257,04	1.330,60	1.430,48	1.475,71	1.536,55	1.577,45	1.577,32	1.563,02
Inversions	1.648,55	1.913,43	1.985,80	2.088,93	2.199,70	2.229,83	2.379,41	2.454,37	2.005,86	1.463,26

1. El concepte "consolidat" fa referència a la suma de totes les partides repartides entre Ministeri, OO.AA i agències de defensa.

Gràfic 4. Distribució del pressupost inicial militar

Observacions:

Font: Si no s'indica el contrari les dades són dels Pressupostos Generals de l'Estat.

Elaboració: Pere Ortega

INFORME

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

1. INFORME 2007

Exportacions espanyoles d'armament 1997-2006

Tica Font
Juny de 2008

2. INFORME 2008

Exportacions espanyoles d'armament 1998-2007

Tica Font
Octubre de 2008

3. INFORME Núm. 3

La despesa militar de l'Estat espanyol per a l'any 2009

Pere Ortega
Novembre de 2008

4. INFORME Núm. 4

Aliança de barbàries Afganistan 2001-2008. 10 raons per qüestionar (i repensar) la implicació estrangera

Alejandro Pozo Marín
Desembre de 2008

5. INFORME Núm. 5

Despesa i R+D militar en els pressupostos de l'Estat espanyol any 2010

Pere Ortega i Xavier Bohigas
Desembre 2009

Centre d'Estudis per la Pau JM Delàs

Justícia i Pau, c/Rivadeneyra 6, 10è · 08002 Barcelona · T. 93 317 61 77 · Fax: 93 412 53 84

www.centredelas.org · delas@justiciaipau.org

JUSTÍCIA I PAU

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

Grafisme + impressió amb la col·laboració de la Fundació Tam-Tam

JUSTÍCIA I PAU

Amb el suport de:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament